

HVORDAN PÅVIRKES UNGE
NORDMENNENS ENGASJEMENT I PEB PÅ
FERIE I PLANLEGGINGSFASEN?

Skrevet av Jonas Evensen

Bacheloroppgave
våren 2022

Universitetet
i Stavanger

**NORSK HOTELLHØGSKOLE
BACHELOROPPGAVE**

STUDIUM:

Reiselivsledelse

Oppgavens omfang:

20 studiepoeng

OPPGAVEN ER SKREVET INNEN FØLGENDE
FAGOMRÅDE: PEB i planleggingsfasen

ER OPPGAVEN KONFIDENSIELL?
Nei

TITTEL: Hvordan påvirkes unge nordmenns engasjement i PEB på reise i planleggingsfasen?

ENGELSK TITTEL: How does young norwegians engagement in PEB when traveling get effected in the planningphase?

FORFATTER(E)(NB! maks tre studenter pr oppgave):

VEILEDER:

Kandidatnummer:	Studentnummer:	Navn:
5532.....	254353	Jonas Evensen.....
.....
.....

Olga Gjerald

Innholdsfortegnelse

1.0 Forord	iv
2.0 Sammendrag	iv
3.0 Innledning.....	v
4.0 Teori og litteratur	viii
4.1 Bakgrunn for oppgaven	viii
4.2 Begreper og tidligere forskning.....	ix
5.0 Metode.....	xiv
6.0 Resultat.....	xvii
6.1 Overraskende resultater	xvii
6.2 Mindre overraskende resultater	xix
7.0 Diskusjon og konkludering	xxi
8.0 Begrensninger og muligheter for fremtidig forskning	xxvi
9.0 Referanser.....	xxviii

1.0 Forord

Dette er min avgangsuppgave fra en bachelorutdannelse i reiselivsledelse på Universitetet i Stavanger. Jeg ønsker å takke alle som har fulgt meg på veien, mine klassekamerater, mine professorer, alle som har deltatt i undersøkelsen, og ikke minst min veileder som har hjulpet meg underveis med denne oppgaven.

2.0 Sammendrag

Denne oppgaven undersøker i hvilken grad unge nordmenn sitt engasjement i «pro-environmental behaviour» påvirkes under planleggingsfasen. Her er det fokus på miljørettede handlinger på ferie, og det undersøkes hvilke miljørettede handlinger de gjør hjemme, sammenlignet med hva de gjør når de er ute og reiser. Vi forsøker å skape et bilde av hvor mye og i hvor god tid de planlegger reisene sine, og hva de kan gjøre i denne fasen for å engasjere seg mer i PEB. Med bruk av den innsamlede dataen via et spørreskjema finner vi ut at unge nordmenn er svært flinke til å gjøre miljørettede handlinger hjemme i hverdagen, men det faller bort når de reiser på ferie. Er dette på grunn av dårlig tilrettelegging, eller kommer det av mangel på planlegging? Det viser seg at planleggingsfasen ofte blir prioritert til å planlegge kun opphold på destinasjonen og transportmiddel til og fra. Resten av reisen blir ikke planlagt på langt nær i så stor grad, og her er det mye rom for forbedring. Oppgaven konkluderer med at vi unge nordmenn er for dårlig informert om hvilke valg og hvilke muligheter vi har for å engasjere oss mer i PEB på ferie. Vi er flinke hjemme, men det faller alt for fort vekk med en gang vi skal reise. Av den grunn er vi nødt til å gi oss selv bedre tid til å planlegge reisene våre, slik at vi kan finne informasjon om hvilke muligheter vi har både før og under reisen, og slik at vi kan planlegge flere aspekter med reisen for å unngå dårlige valg både under oppholdet, men og i selve planleggingsfasen.

3.0 Innledning

Helt innledningsvis ønsker jeg å sitere Erin Hynes, vert hos podkasten Alpaca My Bags, der hun åpner episode 79 med et passende dilemma til denne oppgaven: «*Is travel an unnecessary privilege that is worsening our climate situation? Is it an unfortunate truth that we should travel more locally to reduce our impact, or is there a way to strike a balance between travel and sustainability?*» (Hynes, 2022). Dette synes jeg er en passende oppsummering av hvilket dilemma turistindustrien har hatt de siste årene, samt kommer til å ha i en god stund fremover. Jeg håper derfor at jeg kan bidra med litt mer innsikt, slik at det blir litt lettere å finne en løsning på hvordan finne den rette balansen mellom bærekraft og turisme.

I denne oppgaven ønsker jeg å finne svar på følgende problemstilling: *Hvordan påvirkes unge nordmenns engasjement i PEB på reise i planleggingsfasen?* De siste tiårene har global oppvarming blitt et mer velkjent tema, det har vært stadig mer i "mainstream" media, blant annet nasjonale aviser, velkjente TV-kanaler og ikke minst sosiale medier. Vi ser og flere kjente fjes fra ulike medier, som for eksempel skuespiller Leonardo DiCaprio, som kjemper offentlig for å redde kloden vår. I mange år var det svært stort fokus på at store selskaper og organisasjoner må ta tak og innføre nye regelrammer og gjøre mange tiltak for å motstå en katastrofal klimakatastrofe uten noen vei tilbake. De siste årene derimot har det fokuset endret seg noe og har begynt å inkludere individer. Det stilles høyere og høyere krav til hvordan hvert individ skal bidra til å hjelpe kloden vår og folket vårt til en mer miljøvennlig og bærekraftig fremtid. Det er på bakgrunn av dette, samt min økende interesse for temaet, at jeg har valgt å skrive om hva vi som turister kan gjøre, hvilke pro-miljø-valg vi kan ta når vi er ute og reiser, hva vi bør unngå, på hvilke områder vi bør engasjere oss mer. For det er tydelig at reiseliv og turisme er en stor og ikke minst veldig viktig del for at verden fungerer som den gjør. Det bidrar til en bedre økonomi og en bedre infrastruktur, det skaper tusenvis med arbeidsplasser, og ikke minst hjelper det oss å forstå andre mennesker og andre kulturer som

kan forebygge internasjonal krigføring. Når vi blir klokere på hvordan andre i verden lever, hvilke forhold de må forholde seg til, så blir det svært mye lettere for oss å hjelpe de når de trenger det, eller motsatt. Det skaper en forståelse mellom kulturer og mennesker, som igjen kan gi en følelse av samhold og tilhørighet.

PEB (Pro Environmental Behaviour) har blitt forsket på flere ganger i mange situasjoner av ulike forskere. Hver av de på ulike områder med ulike metoder. Allikevel er det et område som er så stort, at det vil nok alltid være mye mer informasjon å hente og analysere. Jeg ønsker å forsøke å gjøre et dypdykk i hva vi turister kan gjøre i planleggingsfasen for å engasjere oss mer i PEB når vi skal ut og reise. Planleggingsfasen har jeg valgt å legge fokus på fordi det er her jeg tror vi kan gjøre den største forskjellen angående miljøvennlighet. Når vi er på reise og tar avgjørelser på sparket, rekker vi ofte ikke tenke over alle konsekvenser og alle detaljene til det vi muligens takker ja til. En dag kan man plutselig få lyst til å besøke en attraksjon som er lokalisert et stykke unna der man oppholder seg, da er det fort gjort å gjerne ta en taxi, eller leie en bil for å enklest mulig komme seg frem og tilbake. Hadde det derimot vært planlagt i forkant av reisen, kan det være man oppdaget at kollektiv transport går hyppig frem og tilbake dit man ønsker å dra, og vil derfor være et bedre valg. Dette er kun et av utallige eksempler på hvorfor planleggingsfasen i en reise er såpass viktig for et tema som PEB.

PEB gir som regel ingen personlige fordeler, heller det motsatte. Det er ofte i sammenheng med å stride mot personlige fordeler. Ofte koster det mer penger, tar mer tid og man er ofte nødt til å ofre noe komfort (Li & Wu, 2020). Klimaforandringer og global oppvarming er et problem som angår oss alle, og som krever mye innsats fra individet om vi, som en samlet befolkning, skal klare å forbedre situasjonen. Enkelt personer er derfor nødt til å stole på at andre og er med på å bidra med PEB om de selv skal engasjere seg. Det er også verdt å merke seg at PEB i de fleste tilfeller blir applaudert av samfunnet. Derfor kan PEB bidra til en god

selvfølelse og booster samvittigheten. Og er det viktig å bemerke seg at siden PEB gjerne ikke gagnar enkeltpersoner, og kan derfor være vanskelig å engasjere seg mer, så er det lettere for folk å engasjere seg når andre og er med på det samme (Dolnicar, Cvelbar, & Grün, 2017).

Det fine med å gjøre undersøkelser angående miljøfokuset reiseliv er at alle kan ta nytte av det. Bærekraft og miljøvennlige vaner er noe vi alle kan bli klokere på, samt noe vi alle kan bli flinkere til å inkludere i vårt hverdagslige liv, om det er ting vi gjør hjemme, ting vi gjør på jobb, eller når vi skal ut å reise. Denne oppgaven skal dreie seg om hvilke miljøvennlige valg vi kan gjøre i planleggingsfasen før vi skal reise, men mye av innholdet vil kunne overføres til mange forskjellige områder og scenarier. Dette er noe som er viktig for alle, men spesielt for vår unge generasjon. Det er disse menneskene som nå danner sine vaner og rutiner de skal ta med seg fremover, og det er disse menneskene som tar over verden sakte, men sikkert.

Uansett hvor viktig det er at vi sprer god informasjon om hvordan vi sammen kan skape en mer bærekraftig fremtid, og hvordan alle kan bidra på sin måte, så er det vår unge generasjon dette temaet er viktigst for.

Turisme har blitt en av verdens største, og raskest voksende industrier på et globalt nivå. I mange land er det grunnlaget til store deler av deres økonomi, og det har blitt en viktig faktor for utvikling og vekst, både nasjonalt og internasjonalt. Med en slik vekst oppstår det naturligvis problemer og uønskede situasjoner. Vi står nå ovenfor en av de viktigste periodene klima- og miljømessig i menneskenes livshistorie. Det har blitt vårt ansvar å forsøke å redde kloden fra den påvirkningen vi mennesker har hatt de siste århundrene. Denne situasjonen er utfallet av mye forskjellig, men reiseindustrien har vært en stor del av det. Nettsiden City To Sea skriver at flyindustrien utgjør mellom 2-3% av hele verdens CO₂-utslipp hvert år, med et utslipp på hele 600-700 millioner tonn CO₂ årlig (City to Sea, 2020). De skriver og at selv om cruiseindustrien ikke står for en like stor del som flyindustrien, så er utslippet per person per kilometer relativt høyere enn flyindustrien, selv om man regner med de økte skadene som

kommer med i høyden flyene er i (City to Sea, 2020). Alt dette er viktig å forstå nå som vi alle er nødt til å ta tak og gjøre inngrep i vår hverdag for å kunne leve i en mer miljøvennlig og bærekraftig fremtid. Reiseindustrien er nødt til å gjøre mange tiltak for å minimere industriens påvirkning på miljø og natur. Dette vil de ikke klare å gjøre alene, og er derfor avhengig av at vi som turister og reisende bidrar med det vi kan.

4.0 Teori og litteratur

4.1 Bakgrunn for oppgaven

Mye forskning er gjort rundt miljøvennlig turisme, men jeg mener det er et område som mangler noe data. Jeg mener at hvis vi ønsker at flere skal engasjere seg i miljøvennlig turisme er vi nødt til å vise folk hvilke alternativer man har når man skal ut og reise. Det eneste alternativet er ikke bare å huke av den lille boksen for karbonavsetting når man bestiller flybilletter. Og jeg tror mye er gjort med god planlegging. Man leser ofte, og hører stadig om folk som har endret livet sitt ved å bli mer spontane, at de har fått et lykkeligere liv. Selv om det kan gjøre oss noe lykkeligere, vil det ikke alltid føre til gode beslutninger. Jeg mener at man gjør det best ved å planlegge godt nok før man reiser. Lander man på en flyplass uten å vite hvilke kollektivtilbud som er i området, er det fort gjort å bare ta en taxi til hotellet. Men om man har undersøkt noe på forhånd kan det være at kollektivtransport er det bedre alternativet. Da får man og gjerne skapt seg et bilde av hvilket kollektivtilbud destinasjonen har, som kan være en fordel å være klar over senere på reisen da man kanskje skal reise et stykke for å besøke noe annet. Et annet godt eksempel er hvilke restauranter man velger å spise på. Om man har undersøkt på forhånd kan man ofte finne mange gode lokale restauranter med mye god lokal mat laget med lokale råvarer. Med dårlig planlegging er det fort gjort å ende opp med middag på kjente restaurantkjeder man gjerne kjenner til fra tidligere reiser, til og med kanskje sitt eget hjemsted. Det er mye mer bærekraftig, og ikke

minst miljøvennlig, å legge igjen pengene sine hos lokale restauranter og andre type bedrifter. Her får du ofte lokale råvarer og produkter laget av lokalbefolkningen. Pengene man legger igjen går heller ikke til store internasjonale selskap, men heller til lokalbefolkningen. Valg av overnattingssted er noe de fleste planlegger på forhånd. Her kan man for eksempel velge et miljøsertifisert hotell, som har fokus på mindre avfall, mindre bruk av kjemikalier og lavere energiforbruk. Dette er kun et par av de mange årsakene til hvorfor jeg ønsker å finne ut hvor mye det er vanlig for oss unge nordmenn å planlegge reisene sine. Hvis det er slik at vi er dårlige til å planlegge, er vi nødt til å lære oss om hvilke alternativer vi har, og hvor stor forskjell disse små tingene kan gjøre når vi alle blir flinkere til å engasjere oss i miljøvennlig og bærekraftig turisme.

4.2 Begreper og tidligere forskning

PEB er et omstridt tema, forkortelsen står for «pro-environmental behaviour». Kort forklart er det et begrep for handlinger som direkte påvirker miljøet på en positiv måte, eller hindrer skade på miljøet. Det finnes en rekke måter å forklare PEB på, noen har valgt å kun definere det som en uniform måleenhet, andre har forsøkt å dele det inn i mange kategorier, men i 2013 ble en annen form for inndeling gjort av Haywantee Ramkissoon (Ramkissoon, Smith, & Weiler, 2013) ganske kjent, nemlig den todimensjonale «high-effort» PEB og «low-effort» PEB. Disse to kategoriene ble målt på grad av engasjement og deltakelse. «Low-effort» var beskrevet som lite engasjement og lite deltakelse, men allikevel noe form for begge. Dette kunne være ting som å ikke mate dyrene i en dyrepark, eller ikke tømme avfall på andres eiendommer. «High-effort» derimot krevde en del mer engasjement og deltakelse, her var man aktivt ute etter å gjøre en forskjell med å forbedre og utvikle valgt destinasjon. Eksempler på dette kunne være frivillig arbeid, eller aktivt arbeid for å forsvare et dyreservat. Slike eksempler er noe jeg skal se nærmere på i denne oppgaven.

Bærekraft er et annet spennende tema, et tema denne oppgaven dreier seg svært mye om, men det er også et veldig stort og omfattende tema. Det store norske leksikon beskriver bærekraftig utvikling som "*... en utvikling som tilfredsstiller behovene til menneskene som lever nå, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov.*" (Tjernshaugen, 2022) Dette er en fin oppsummering av kjerneverdien til ordet bærekraft, men bærekraft omfatter og mange temaer som klima og miljø, fattigdom, utdanning, økonomi, lokalsamfunn etc. Derfor er det viktig at jeg understreker at i denne oppgaven vil bærekraft omhandle dets fokus på miljø og klima. Med dette medfølger blant annet avfallshåndtering, livet i havet, livet på land, bruk av energi og klimaendringer. Et helt eget tema under bærekraft, er bærekraftig og miljøvennlig turisme. UNWTO definerer bærekraftig turisme som «*turisme som tar fullt hensyn til dens nåværende og fremtidige økonomiske, sosiale og miljømessige påvirkninger, imøtekommer behovene til besøkende, industrien, miljøet og lokalsamfunnet*» (UNWTO, 2022). Her tar turister valg og avgjørelser som tar hensyn til alle de nevnte tingene. Dette kan være valg som å ta kollektivtransport, booke opphold hos et miljøsertifisert hotell, spise på lokale restauranter og barer, lære seg de lokale kulturene sine regler og normer og masse mer.

Planleggingsfasen er en av de første fasene under en ferie, det er den andre fasen og den kommer etter inspirasjonsfasen der en blir inspirert til å reise. Planleggingsfasen er og en av de viktigste fasene av de alle, her blir grunnlaget satt for ting å gjøre, områder å besøke, steder å spise osv. Denne fasen inneholder deler av reisen som finansiell planlegging, booking av transport, booking av opphold og ikke minst pakking av klær og utstyr en skal ha med seg. God planlegging i forkant av ferien kan komme i god hjelp når man er fremme på destinasjonen. I en artikkel skrevet av John C. Crotts og Anita Zehrer, så fant de ut noe svært interessant angående planleggingsfasen. De undersøkte hvilken del av ferien folk syntes var mest stressende, og resultatene viste seg at planleggingsfasen er den mest stressfylte delen av

å reise, etterfulgt av selve reisen til destinasjonen, noe man gjerne skulle trodd at oftest er den mest stressende delen (Crotts & Zehrer, 2012). Selv om planleggingsfasen kan være stressende for mange, så kan mye arbeid her gjøre selve oppholdet svært mye mer behagelig, og ikke minst mer sømløst og mindre fylt med stress. Det kan også hjelpe med å unngå spontane beslutninger under oppholdet, noe som svært sjeldent vil være bærekraftige og miljørettede beslutninger.

Det er tidligere gjort mye forskning og utredning på miljøvennlig og bærekraftig turisme, allikevel er det ikke alle områder det er gjort like mye forskning på. I figur 2 i en artikkel skrevet av Gianluca Grilli og John Curtis med navnet «*Encouraging pro-environmental behaviours: a review of methods and approaches*», har de samlet hele tilfeldige 85 casestudier under samme generelle tema (Grilli & Curtis, 2019, s. 6). Ut ifra disse 85 studiene var 32 av dem fokusert på energi, 30 av dem fokusert på avfall, og de resterende 23 var fordelt på syv andre områder som bærekraft, endring, gårdsbruk osv. Selv om dette er langt ifra all forskningen som er gjort, så gir dette oss et godt bilde av hvilke områder som ikke har fått like mye oppmerksomhet, og hvilke som har vært mer prioritert. Denne oppgaven vil gjerne falle under kategorien bærekraft da vi skal fokusere på miljøvennlig atferd, som kun stod for 5 av 85 samlede studier.

I en artikkel kalt "*A holiday is a holiday': practicing sustainability, home and away*" har forfatterne funnet mange interessante funn som er veldig relevant i dette tilfellet (Barr, Shaw, Coles, & Prillwitz, 'A holiday is a holiday': practicing sustainability, home and away, 2010, s. 476). Her har de undersøkt hvem som har flest miljøtiltak hjemme, samt på reise, hvor de ulike gruppene reiser, hvor lenge de som regel er borte, og hvilket forhold de har til karbonavsetting og skatteavgifter på flyreiser. De valgte å dele de inn i tre grupper, den andre gruppen i undersøkelsen var et antall på 105 som utgjorde 52% av utvalget, og gruppe 3 var et antall på 44 personer som utgjorde 22% av utvalget. Begge disse gruppene bestod stort sett av

unge mennesker som var ansatt fulltid, med noen middelaldrende i gruppe 3. Disse gruppen er de jeg synes er spennende, da de ligner veldig på den jeg har valgt å undersøke i forhold til alder. Her fant de ut at sammenlignet med eldre mennesker, så er begge gruppene dårligere når det kommer til miljøvennlige handlinger hjemme, og det samme når de var ute og reiste. Selv om de var på reise, var gruppe 3 dedikerte til å spare vann og energi, akkurat som hjemme, men gruppe 2 var desidert minst dedikert til miljøvennlig atferd på reise. Alle gruppene reiste noenlunde like ofte i løpet av et år, men gruppe 2 hadde færre netter på destinasjonen i gjennomsnitt. Men det som gjør disse gruppene så interessante er at de tydelig liker å reise, og at noen av dem legger ikke fra seg all miljøvennlig tenkning selv om de er på ferie, men allikevel er det disse gruppene som er minst villige til å betale skatteavgifter på flyreiser, og de er gruppene som er minst opplyste om karbonavsetting. Det var ingen av de 44 personene i gruppe 3 noen gang hadde betalt for karbonavsetting ved bestilling av flyreiser. Gruppe 1, som var bestående av mest eldre mennesker, med en stor andel pensjonister, var mye mer villige til å betale skatteavgifter, de var mye bedre informert om karbonavsetting, og de var flinkere til å ta med seg en miljøvennlig atferd selv på ferie. Disse resultatene kan gi et godt inntrykk av hvilke svar vi får i denne oppgaven angående unge mennesker sin kunnskap og sine holdninger angående miljøvennlig og bærekraftig turisme, og ut ifra den refererte oppgaven er kunnskapen deres svært begrenset sammenlignet med eldre generasjoner, noe som speiles i deres engasjement rundt temaet. Derfor ønsker jeg å ta det et steg videre og undersøke hva de kan gjøre i planleggingsfasen for å engasjere seg mer i PEB når de skal ut og reise.

Det er gjort mye forskning på sammenhengen mellom atferd hjemme og atferd på reise. I 2009 ble det gjort en undersøkelse på akkurat dette, sammenhengen mellom miljørettet atferd hjemme, sammenlignet med miljørettet atferd på ferie. Denne artikkelen ble skrevet av Stewart Barr, Gareth Shaw og Tim Coles, og heter «*Times for (Un)sustainability? Challenges*

and opportunities for developing behaviour change policy. A case-study of consumers at home and away” (Barr, Shaw, & Coles, 2009). Etter å ha samlet inn svar fra 202 personer på et spørreskjema, kom de frem til noen interessante punkter. I deres studie fant de ut at de som var mest dedikert til miljøvennlig atferd, de som utførte alt fra de enkle tingene som resirkulering, redusere vann og strøm osv. til mer krevende ting som å kjøpe mer miljøvennlige produkter, var og de som var minst dedikert til miljøvennlig atferd når de var ute og reiste. Disse var ofte eldre, mange av de var pensjonerte, og det var denne gruppen som oftest reiste utenfor Europa. Det er et viktig poeng med tanke på at alle som deltok bodde i Storbritannia. Det motsatte kunne sies for den siste gruppen som hadde lavere gjennomsnittsalder enn den første. Denne gruppen var veldig dedikert til enkelte miljøvennlige tiltak hjemme; resirkulering, samt vann- og energisparing. Allikevel var det denne gruppen som engasjerte seg mest i miljøvennlig atferd når de var ute og reiste. Dette er spennende data da denne oppgaven skal fokusere på unge mennesker. De har gjerne ikke like god råd, så de sparer ofte på strøm og vann av den grunn, men det er allikevel ingen garanti for at de gjør det samme når de skal på ferie.

I en annen artikkel skrevet av Quicheng Li og Maoying Wu kalt « *Tourists’ pro-environmental behaviour in travel destinations: benchmarking the power of social interaction and individual attitude*” (Li & Wu, 2020), har de valgt å ta en annen vinkling på motivasjon for engasjement i PEB (Pro Environmental Behaviour), nemlig om sosiale interaksjoner, emosjonell tilknytning og normer kan ha en effekt på hvilken grad en velger å engasjere seg og delta i miljøvennlig turisme. De samlet inn hele 517 deltakere som fylte ut et helt spørreskjema på en veldig populær attraksjon i Kina, der de fleste besøkende var av Kinesisk opprinnelse. Av de 517 var det jevnt fordelt blant menn og kvinner, litt over halvparten hadde videre utdanning (bachelor eller høyere), og hele 72% var under 45 år gamle. Det de fant ut etter å ha samlet inn og analysert dataen var at hypotesene de hadde der engasjementet i

«high-effort» og «low-effort» PEB ble positivt forsterket, stemte. Både emosjonell tilknytning, gruppenormer og mellommenneskelig tillit hadde positive påvirkninger på individuelle engasjement i PEB. For emosjonell tilknytning var det ingen signifikant forskjell på påvirkningsgraden mellom «high-effort» og «low-effort» PEB. Men det viste seg at for både gruppenormer og for mellommenneskelig tillit, så hadde disse en større effekt på high-effort» PEB, sammenlignet med «low-effort» PEB. Videre forsøkte de å sammenligne påvirkningen sosiale interaksjoner hadde på PEB sammenlignet med de kjente individuelle holdningsvariablene. Her fant de ut at når sosiale interaksjoner var i bildet, hadde de individuelle holdningsvariablene svært lite å si i forhold. Her tok sosiale interaksjoner helt overhånd, og de konkluderte derfor med at sosiale interaksjoner kan være en måte å få folk til å engasjere seg mer og delta mer i bærekraftig turisme, og gjerne ta mer miljøvennlige valg når de er ute og reiser.

5.0 Metode

I denne oppgaven hadde jeg valget mellom å samle inn data ved bruk av en kvalitativ metode, eller en kvantitativ metode. Her har jeg valgt å bruke en kvantitativ metode da jeg mener dette er den metoden som kan gi meg best utgangspunkt for innsamling, men og for dataanalysering. For å få til dette, har jeg valgt å lage et spørreskjema i Google Forms som hovedkilde for datainnsamling. Med begrenset tid og begrensede ressurser har jeg valgt å dele en web link til spørreskjemaet på mine sosiale medier, både Instagram og Snapchat, der jeg har skrevet at jeg har laget en anonym spørreundersøkelse i sammenheng med min bacheloroppgave, og setter veldig stor pris på om de som ser det kan ta seg 3-6 minutter å svare på undersøkelsen. Disse innleggene på mine sosiale medier lå tilgjengelig for mine «følgere» og mine venner i 24 timer på hver plattform. Denne undersøkelsen håper jeg at skal hjelpe meg med å finne svar på hvilke miljørettede valg unge nordmenn gjør i

planleggingsfasen når de skal reise, og hva som kan være med på å hjelpe de med å engasjere seg mer i PEB på ferie.

Aldersgruppen jeg har valgt å fokusere på er unge nordmenn på rundt min aldersgruppe, da mellom 18 og 30 år. Dette kommer av at jeg ikke har nok tid og nok ressurser til å kunne samle inn nok data til å kunne representere flere aldersgrupper. For å kunne forsikre meg om at alle svarene er av folk i denne aldersgruppen blir de bedt om å plassere seg i en av tre gitte aldersgrupper, og alle svar som ikke er i ønsket aldersgruppe blir fjernet underveis i innsamlingen. Dette er en aldersgruppe jeg mener er viktig å fokusere på når det gjelder miljøvennlig turisme. Unge nordmenn har vokst opp i en tid der utenlandsturer og ferieturer har blitt nærmest en årlig ting å gjøre, om det er med familie eller venner. Det er disse menneskene som skal ta over store selskaper og en dag bli viktige ledere med mye ansvar. Når vi da legger vårt ansvar i deres hender er det ønskelig at de er informerte og opplyste om hva som vil være viktig for å hjelpe oss mot en mer bærekraftig og mer miljøvennlig fremtid.

I undersøkelsen blir de stilt 12 spørsmål. Her er de nødt til å gi et svar på alle spørsmålene for å kunne fullføre og levere inn undersøkelsen. Innledningsvis blir de spurt om kjønn, aldersgruppe, og om de er ansatt deltid, fulltid, om de er arbeidsledige, eller om de er studenter. Dette er for å kunne segmentere de inn i grupper ved dataanalysen, men også for å gi de en form for oppvarming til resten av undersøkelsen. Videre blir de stilt 4 spørsmål som handler om hvor mye de planlegger reisene sine, og hva de gjerne planlegger i god tid i forveien. Litt over halvveis i undersøkelsen bytter vi tema til miljøvennlige handlinger. Her må de svare på hvilke av de utvalgte miljørettede alternativene de gjør hjemme i hverdagen. De blir og bedt om å svare på hvilke av alternativene som best beskriver deres første inntrykk når de leser uttrykket "miljøvennlig turisme". Her er det 3 svaralternativer som kan anses som negative, og 3 som positive. Neste spørsmål blir de bedt om å svare ja, eller nei, på om de har hørt uttrykket PEB før. Dette er for å få et inntrykk av hvor godt kjent de er med bærekraftig

oppførsel. De aller fleste som har engasjert seg i miljøvennlig atferd over tid vil gjerne kjenne til uttrykket, men om de ikke har engasjert seg noe særlig tidligere, vil de gjerne ikke ha hørt det da det ikke er et uttrykk som blir brukt mye i vår dagligdagstale. Nest siste spørsmål blir de spurt om de har hørt om karbonavsetningsvalget man får hos mange flyselskaper når man bestiller fly, og om de noen gang har betalt ekstra for det. Dette og er med på å skape et bilde av hvor godt de kjenner til temaet miljøvennlig turisme, og ved å gi de alternativet til å kunne krysse av på om de har betalt for det eller ikke, viser hvor mye, eller lite, engasjerte de er. Helt til slutt blir de gitt fire alternativer der de på en skala fra 1-4 skal besvare hvor villige de er til å gi fra seg gitte personlige fordeler for å kunne engasjere seg mer i PEB når de er ute og reiser.

Totalt i datainnsamlingen var det 37 kvalifiserte deltakere som fullførte og sendte inn skjemaet. For å kunne analysere denne innsamlede dataen har jeg kun valgt å bruke den analysen Google Forms tilbyr, som er en enkel deskriptiv analyse i form av enkle, passende diagrammer. Dette er de 12 spørsmålene deltakerne ble stilt i undersøkelsen:

1. Kjønn
2. Aldersgruppe
3. Hvilken av alternativene beskriver din nåværende situasjon best? (Om du er student i tillegg til å være ansatt deltid, velg "Jeg er student")
4. Når du reiser utenlands, hvor pleier du oftest å reise?
5. Når du skal ut og reise utenlands, hvor langt i forveien pleier du å planlegge reisen?
6. I hvilken grad avhenger mengden planleggingen av hvor du skal reise?
7. Pleier du å planlegge i god tid før du reiser?
8. Hvilke av disse miljørettede handlingene gjør du i hverdagen din hjemme?
9. Hvilke(t) av disse alternativene beskriver best det første du tenker på når du leser uttrykket "miljøvennlig turisme"?

10. Har du hørt om uttrykket PEB (Pro environmental behaviour) tidligere?

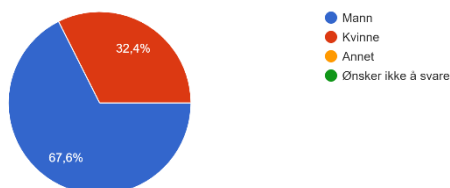
11. Et vanlig eksempel på PEB er muligheten å betale ekstra for å avsette CO2-utslipp når man bestiller flybilletter, er dette noe du har hørt om tidligere?

12. PEB strider ofte imot personlige fordeler når en er ute og reiser. På en skala fra 1 - 4 der 1 er mest uvillig og 4 er helt villig, i hvilken grad er du villig til å gi opp deler av eksemplene nedenfor for å kunne engasjere deg i PEB på ferie? (Pro Environmental Behaviour)

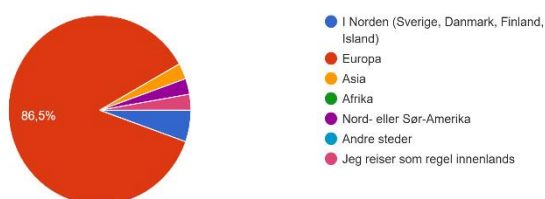
6.0 Resultat

6.1 Overraskende resultater

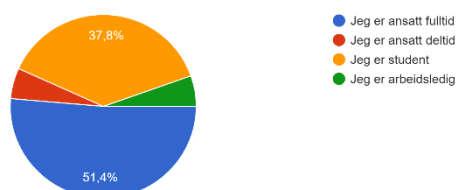
Kjønn
37 svar

Når du reiser utenlands, hvor pleier du oftest å reise?
37 svar

Hvilken av alternativene beskriver din nåværende situasjon best? (Om du er student i tillegg til å være ansatt deltid, velg "Jeg er student")
37 svar

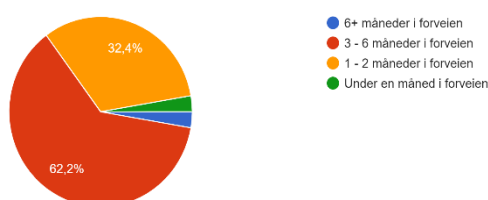

Undervei i datainnsamlingen ble det foretatt handlinger for å forsikre om at alle utfylte skjemaer fra deltakere under 18, eller 30 og opp, ble slettet. Dette ble gjort som nevnt fordi mengden data ikke var tilstrekkelig for å kunne dekke flere aldersgrupper, og oppgaven fokuserer derfor på unge nordmenn på alderen 18-29. Det første som skiller seg noe ut fra resultatene, er hvor mange som er villige til å gi fra seg noe komfort for å kunne engasjere seg

mer i miljøvennlig turisme. På en skala fra 1-4, der 1 er minst villig, og 4 er helt villig, var det

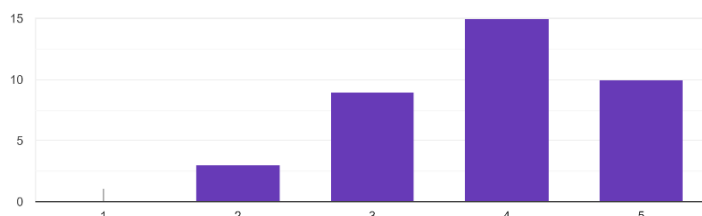
kun 7 av 37 som svarte 1 på skalaen. 13 personer svarte 2, og hele 17 personer svarte enten 3, eller 4, så disse var svært villige til å gi fra seg noe komfort. En annen ting som gjorde seg bemerkelsesverdig var det samme spørsmålet, bare om rask transport på destinasjonen. Denne var gjerne mer forventet at folk var villige til å gi fra seg, men hele 10 personer av de 37 svarte 4 på skalaen, de var nemlig fullstendig villig til å nedprioritere taxi og leiebil for å ta mer miljøbevisste valg, gjerne heller ta kollektivtransport.

Når du skal ut og reise utenlands, hvor langt i forveien pleier du å planlegge reisen?
37 svar

forveien», noe som var delvis forutsigbart. Men det som var overraskende var hvor mange som planlegger reisene sine kun 1-2 måneder i forveien, samt hvor få som planlegger feriene

I hvilken grad avhenger mengden planleggingen av hvor du skal reise?
37 svar

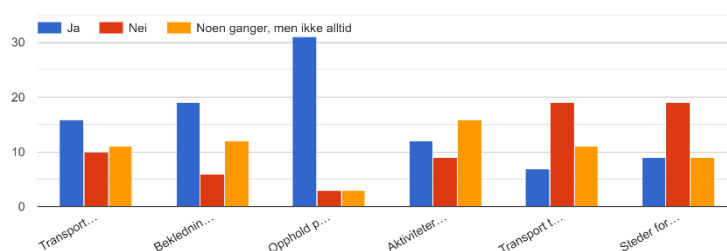

Videre var det veldig interessant å se hvor langt i forveien folk planlegger reisene sine. Her falt hele 27 av 37 deltakere under kategorien «3-6 måneder i

sine et halvt år, eller mer, i forveien. Kategorien 1-2 måneder utgjorde 12/37, og det var kun én person som svarte «6+ måneder» i forveien.

Karbonavsetting har de siste årene blitt et slags «symbol» for hvilke miljørettede valg en kan ta når man booker ferie. Det er derfor ikke så overraskende at kun 10 deltakere aldri hadde

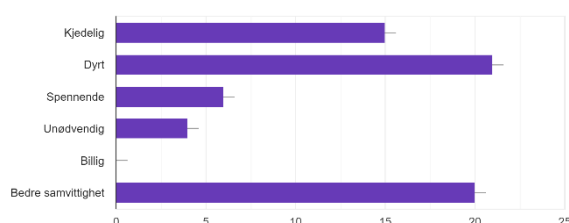
Pleier du å planlegge i god tid før du reiser?

hørt om det, men det som er overraskende derimot, er at 7 personer av 37 har hørt om det, og de har betalt for det tidligere. Selv om 19 av deltakerne er

ansatt fulltid, så er alle sammen unge mennesker på 18-29 år. Derfor er det svært uventet at 7 personer faktisk har tatt seg råd til å betale ekstra, spesielt med tanke på noen av de andre resultatene, dette skal diskuteres senere.

Hvilke(t) av disse alternativene beskriver best det første du tenker på når du leser uttrykket "miljøvennlig turisme"?
37 svar

I spørsmålet der deltakerne skulle

svare på hvilke ting de ofte planlegger

i god tid før de skal reise så har vi

noen interessante resultater. Det er

svært få som planlegger transport,

både til og fra selve destinasjonen, men spesielt transport til og fra andre steder på

destinasjonen. Her er det veldig tydelig at opphold på destinasjonen blir veldig høyt prioritert,

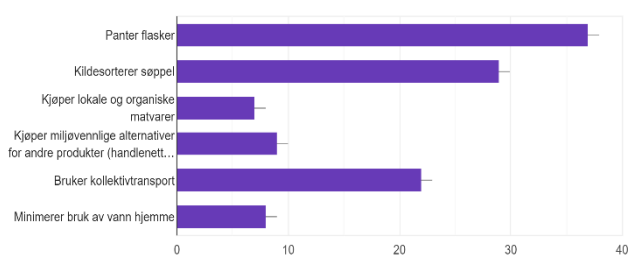
med 31 som svarer ja, 3 som svarer «noen ganger, men ikke alltid», og kun 3 personer som

svarer nei. Steder å spise og drikke, for eksempel barer og restauranter, blir svært lite

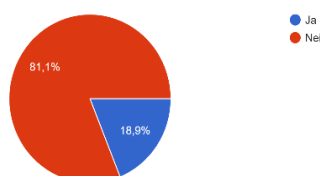
prioritert i planleggingsfasen, her er det kun 9 personer som har svart ja på at de alltid

planlegger dette i god tid før de reiser.

Hvilke av disse miljørettede handlingene gjør du i hverdagen din hjemme?
37 svar

Har du hørt om uttrykket PEB (Pro environmental behaviour) tidligere?
37 svar

6.2 Mindre overraskende resultater

Det ble inkludert et spørsmål som

omhandlet deltakernes

forbindelse/førsteintrykk med begrepet

miljøvennlig turisme. Her var det 6

svaralternativ der 3 av dem kan sees på

som negative, og 3 kan sees på som mer

positive. Her kunne deltakerne krysse av

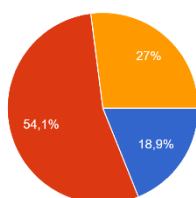
på flere alternativer om de ønsket. De tre

negative var dyrt, kjedelig og unødvendig. De tre positive var spennende, billig og bedre

samvittighet. Her var det mange som tenker at miljøvennlig turisme er dyrt og kjedelig. Allikevel har 20 av 37 deltakere krysset av på alternativet «bedre samvittighet». Det som gjerne skiller seg mest ut på dette spørsmålet er at ingen har krysset av på alternativet «billig». Det er altså ingen som forbinder miljøvennlig turisme med billig reise, noe vi og skal diskutere senere i oppgaven. 4 personer har og svart «unødvendig», og 6 personer har svart «spennende».

Et vanlig eksempel på PEB er muligheten å betale ekstra for å avsette CO₂-utslipp når man bestiller flybilletter, er dette noe du har hørt om tidligere?

37 svar

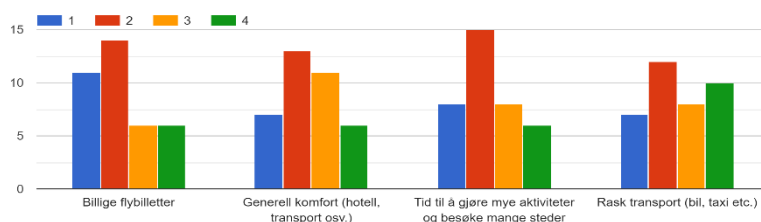

● Ja, og jeg har betalt ekstra for CO₂-avsetning på reise tidligere
 ● Ja, men jeg har aldri betalt ekstra for det
 ● Nei, har aldri hørt om det

Jeg valgt å inkludere uttrykket PEB i undersøkelsen, og spurte om de var kjent med uttrykket. Dette er ikke et uttrykk som blir brukt i vår dagligdagstale

som unge mennesker. Det er og et engelsk uttrykk, og blir gjerne oftest brukt i akademiske sammenhenger. Allikevel er det 7 personer som har svart at de er kjent med uttrykket, noe som kan komme av at de har relevant utdanning, eller at de er engasjert i temaet.

PEB strider ofte i mot personlige fordeler når en er ute og reiser. På en skala fra 1 - 4 der 1 er mest uvillig og 4 er helt villig, i hvilken grad er du villig...jere deg i PEB på ferie? (Pro Environmental Behaviour)

Det siste resultatet jeg ønsker å berøre, er rundt det siste spørsmålet der deltakerne blir spurt om hva de kunne gitt opp for å engasjere seg mer i miljøvennlig turisme. Her var

det ene valget «billige flybilletter». Og til ingen sin store overraskelse var det svært få som ønsket å gi fra seg denne muligheten. 6 personer har svart at de var veldig villige til å gi det fra seg, men hele 25 av 37 personer lå på enten 1, eller 2. Dette var et veldig forventet resultat da billige flybilletter er noe veldig mange er på utkikk etter når de skal ut og reise, spesielt da

utenlands. Det er ikke uten grunn at flyselskaper har vært i en årevis lang konkurranse om å tilby de billigste billettene til sine passasjerer.

7.0 Diskusjon og konkludering

På spørsmål nummer 8 i undersøkelsen ble deltakerne bedt om å krysse av på hvilke av de nevnte miljøvennlige aktivitetene de vanligvis gjør i hverdagen når de er hjemme. Her er det store deler av deltakerne som gjør flere av aktivitetene. 37 av de 37 personene panter flasker, 29 av dem kildesorterer søppel, og 22 personer bruker jevnlig kollektivtransport. Det vi ser når vi sammenligner resultatene fra dette spørsmålet, med det siste, der deltakerne blir bedt om å svare på hvilke personlige fordeler de kunne valgt vekk for å engasjere seg mer i PEB, er at disse hverdagslige vanene mange har hjemme strider noe imot den tilnærmingen de har til feriering. Her er det tydelig at mange er skeptiske til å gi fra seg sine personlige fordeler for å være mer miljøvennlig på reise. En grunn til dette kan være at de miljørettede handlingene flertallet gjør i hverdagen er ting som er veldig enkle handlinger å gjøre hjemme. For eksempel har 37 av 37 deltakere svart at de panter flasker. Her i Norge har vi drevet med panting av flasker i årevis, og vi er verdensledende i antall flasker pantet (Karoliussen, 19). Vi var og tidlig ute med kildesortering av søppel. Norge startet med gjenbruk av papir helt tilbake på 1600-tallet (Wikipedia, 2022), og det har kun blitt enklere og enklere for befolkningen å kildesortere. Nå har de aller fleste norske husstander muligheten til å kildesortere avfallet sitt hjemme. Disse to handlingene har blitt såpass godt tilrettelagt her i Norge at det har nærmest blitt normer å pante flasker og kildesortere søppel. Mange svarte også at de tar kollektivtransport i hverdagen. Dette kan komme av at alle som svarte på spørreundersøkelsen er i en aldersgruppe mellom 18 og 29, og derfor har ikke alle råd til å kjøpe seg og drifte en bil, eller annet kjøretøy, og er derfor nødt til å ta kollektivtransport daglig. Mer enn en tredjedel av deltakerne (14/37) er og studenter, så det samme vil gjerne gjelde for dem. Poenget her er at dette er miljørettede handlinger som krever svært lite av

individet. Derfor faller det gjerne bort når de skal på ferie. Mange land har ikke like god tilrettelegging for mange av disse alternativene, og da krever det en del mer engasjement og deltakelse fra hvert individ å gjøre disse tingene. Veldig mange setter og stor pris på ferien sin og ser på det som en pause fra hverdagen. Da kommer vi inn på det kjente ordtaket «er man på ferie, så er man på ferie», som går ut på at hverdagslige normer og vaner gjerne ikke er så viktig når man er på ferie. Miljørettede handlinger kan bli, og som vi ser, blir nedprioritert når unge nordmenn er på ferie. De resultatene vi kan se her, og den sammenhengen mellom disse ulike resultatene stemmer veldig godt overens med de resultatene Stewart Barr og de andre forfatterne samlet inn i oppgaven deres «*A holiday is a holiday*» (Barr, Shaw, Coles, & Prillwitz, 2010), der gruppe 2 i deres datainnsamling, som representerte stort sett unge mennesker som jobbet fulltid, var svært engasjerte i miljørettede handlinger hjemme i hverdagen, men var den minst engasjerte gruppen når de var på ferie. Over halvparten av denne gruppen hadde og hørt om karbonavsetting, men bare 11% hadde betalt for det tidligere.

Videre i undersøkelsen ble deltakerne spurt om hvilke av de utvalgte utsagnene som best samsvarte med deres inntrykk av miljøvennlig turisme. 3 av disse alternativene kan bli sett på som negative inntrykk, og 3 av de som positive. Her er det lett å se at de fleste har et svært negativt inntrykk av hva miljøvennlig turisme er. 15 personer har krysset av på «kjedelig», 21 har krysset av på «dyrt», og 6 personer har krysset av på «unødvendig». Dyrt er det som de aller fleste har krysset av på, noe som er forståelig når kanskje det mest kjente eksempelet er karbonavsetting, som kun er en ekstra avgift man kan velge å betale ekstra når man bestiller flybilletter. Når vi sammenligner disse resultatene fra spørsmål 9 som gir oss et bedre bilde av hvilket inntrykk deltakerne har av miljøvennlig turisme, med det siste spørsmålet der de blir bedt om å svare på en skala fra 1-4 på hvilke av de utvalgte alternativene de kunne gitt fra seg på ferie for å engasjere seg mer i PEB, så ser vi at svært få er villige til å gi opp sine

personlige fordeler for nettopp det. Nummer 2 på skalaen, som vil si svært lite villig til å gi fra seg nevnt personlig fordel, er den mest svarte på alle alternativene. På skalaen var 1-2 og i overtall ovenfor 3-4 på skalaen på hver personlig fordel. Dette er gjerne ikke så sjokkerende når vi ser hvilket inntrykk deltakerne har av miljøvennlig turisme. Det er fullt forståelig at man ikke ønsker å gi fra seg noen personlige fordeler for å engasjere seg i noe man gjerne ikke har så godt inntrykk av. Skal man måtte betale ekstra på ferie, og allikevel oppholde seg på et rom med dårligere standard enn det man egentlig ville, eller kan man for eksempel akseptere at rommet blir vasket annenhver dag i stedet for hver dag? Skal man måtte bruke dagevis på å komme seg til destinasjonen selv om det er dyrere enn å kun bruke noen timer? Hvis dette er spørsmålene man stiller seg selv når man planlegger ferie er det ikke overraskende at engasjementet i PEB hjemme i hverdagen faller bort og blir nedprioritert når man skal reise. Spesielt når man reiser utenlands og tilretteleggingen for å ta miljørettede valg ikke er på langt nær like bra som her hjemme i Norge.

Det var overraskende å se at det var flere som faktisk hadde betalt ekstra for karbonavsetting når de har bestilt flybilletter. Med tanke på at alle deltakerne er relativt unge har de gjerne ikke selv vært reiseansvarlige så mange ganger totalt, og de har ofte ikke like god råd som eldre nordmenn. Men at de allikevel har tatt seg råd til å betale ekstra er positivt overraskende. Dette resultatet, og det faktum at 27 av 37 deltakere visste hva karbonavsetting var, har gjerne en sammenheng med at 20 personer krysset av på «god samvittighet» på hvilke utsagn som best samsvarte med deres inntrykk av miljøvennlig turisme. Når man betaler ekstra for karbonavsetting ved bestilling av flybillett, så er det ikke noe man direkte kan se, eller noe man fysisk gjør for å påvirke miljøet på en mer positiv måte. Sammenlignet med når man bruker kollektivtransport fremfor å kjøre bil og man fysisk gjør et miljørettet valg, så er man med på å oppleve forskjellen man gjør. Når man betaler for karbonavsetting er det ofte i sammenheng med at man skal føle seg bedre for at man bruker fly som transportmiddel, og

man stoler på at selskapet bruker pengene fornuftig i den sans at de går til riktig plass til riktig hensikt. Selv om det var uventet at noen hadde betalt ekstra for karbonavsetting tidligere, så utgjorde de bare under en femtedel av deltakerne. Resten bestod av de som visste hva det var og aldri hadde betalt for det, og de som ikke visste hva det var. Disse gruppene utgjorde 30 av de 37 deltakerne. Dette samsvarer svært godt med resultatene i siste spørsmål i

spørreundersøkelsen. Her fant vi ut at unge nordmenn er veldig lite villige til å gi fra seg muligheten til billige flybilletter for å engasjere seg mer i PEB på ferie. 25 deltakere var fordelt på de to alternativene for mindre villig. Dette kommer gjerne av at flybilletter har blitt en del av ferie der mange ofte forsøker å spare penger. Det er ikke uten grunn at flyselskaper verden over har konkurrert i nå flere tiår om å kunne tilby de billigste flybillettene til sine kunder, slik at de kan tiltrekke seg flere passasjerer enn andre flyselskaper. Flyturen er som regel kun et transportmiddel til og fra den destinasjonen man har blitt inspirert til å reise til. Det er for mange en del av hele opplevelsen, og de er derfor villige til å betale ekstra for f.eks. første-klasse billetter og lignende. Men for de aller fleste er det kun om å gjøre å komme seg til å fra destinasjonen enklest, fortest og billigst mulig. Det er destinasjonen som er hovedattraksjonen, ikke reisen til og fra. Flyturen er der det blir brukt minst tid i løpet av ferien, og å bruke mye penger her kan derfor bli sett på som noe bortkastet for mange.

Det vi ser når vi ser på alle resultatene på spørsmålene om planleggingsfasen, er det at unge nordmenn generelt sett er gode til å planlegge. Alle deltakerne utenom én, planlegger feriene sine over en måned i forveien. Her gir de seg selv en måned med ledig tid fra planleggingsfasen er over for deres del, til de skal reise. Om noe skulle skjedd i mellomtiden, kan dette gi dem god tid til å gjøre endringer i planene. Det vil og være med på å hjelpe med å senke stressnivået med planleggingen. Selv om mange kanskje ikke tenker over det, så viser det seg fra tidligere forskning at planleggingsfasen er den mest stressende fasen (Crotts & Zehrer, 2012). Men når de velger å starte planleggingen månedsvis i forveien, gir de seg selv

muligheten til å ta seg god tid til å senke stresset, og å gjøre gode avgjørelser. Om vi ser på svarene på hva deltakerne normalt sett planlegger i god tid i forveien, så ser vi at opphold på destinasjonen blir planlagt av majoriteten i god tid. Her er det kun 3 personer som har svart at de ikke pleier å ordne opphold i god tid. Dette kommer gjerne av frykten av å måtte betale dyre penger for ett sted å sove, og kanskje frykten av å ikke finne et ledig rom i tide. Allikevel så kan vi unge nordmenn bli mye bedre på å planlegge mye i forveien, spesielt på ting som transport til og fra attraksjoner og andre destinasjoner, og steder for mat og drikke under oppholdet. Vi kan også planlegge naturopplevelser som tilrettelegger for bevaring av natur og miljø, samt overnattingssteder som tar bærekraft og miljøvern på alvor. Her er det mye muligheter for å engasjere seg i PEB som går tapt. For eksempel er kan det være lurt å planlegge transport til og fra attraksjoner og andre destinasjoner, på lik måte som transport til og fra hoved destinasjonen. Ofte i storbyer er det gode tilbud til kollektivtransport som ofte er nokså enkelt å forholde seg til som det er å ta en taxi, noe som er fort gjort å gjøre på sparket når man har tatt seg lite tid til planlegging. Steder for mat og drikke kan være veldig spennende å planlegge i forveien. Når man reiser til nye steder og spesielt til andre land, så er det viktig for å engasjere seg i PEB, at man legger igjen penger til lokalbefolkningen. Her kan man enkelt finne spennende steder å spise middag ute, gjerne ta en drink på kvelden, hos restauranter og barer som er lokaleid, men som også kan bruke lokale ressurser. Har man gitt seg selv liten tid til planlegging, er det fort gjort å ende opp med middag på steder man kjenner fra før, og har vært på tidligere, som ofte kan være store internasjonale kjeder og som ikke gir like mye penger igjen til lokalbefolkningen.

Unge nordmenn er generelt svært engasjerte i PEB hjemme i hverdagen om vi skal ta utgangspunkt i undersøkelsen. De aller fleste forteller at de gjør flere miljørettede handlinger daglig, men allikevel ser vi et mønster der disse vanene faller bort og blir nedprioritert når de skal ut og reise. Om dette er på grunn av at Norge har tilrettelagt langt bedre enn andre land,

eller om det kommer av dårlig planlegging, det er vanskelig å si. Men når vi ser på tidligere forskning er det tydelig at vi ikke er godt nok informert om hvilke muligheter vi har når det gjelder PEB på reise. Derfor har dessverre de aller fleste deltakerne i undersøkelsen et negativt inntrykk av hva miljøvennlig turisme er, og hva det kan være. Her har de fleste det inntrykket at miljøvennlig turisme er både kjedelig og dyrt. Da er det ikke overraskende at svært få ser seg villige til å gi fra seg sine personlige fordeler for å delta i PEB. Av den grunn er vi nødt til å bli bedre til å planlegge når vi skal reise, både gi oss bedre tid, men og planlegge godt slik at vi unngår å ta spontane og dårlige valg når vi først er på destinasjonen. Som vi har lært er planleggingsfasen den fasen som påfører mest stress for de aller fleste, så ved å gi seg selv bedre tid kan man redusere stressnivået, og man unngår både dårlige valg i planleggingsfasen, men det blir og lettere å planlegge flere deler av reisen som kan hjelpe oss med å engasjere oss mer i PEB. Da kan man hente inn mer informasjon om ulike valg og muligheter destinasjonen og reisen kan tilby, som kan påføre mindre stress på selve reisen. Når man gjør miljørettede handlinger, er det ofte vanskelig å se for seg hvilken forskjell man bidrar til da det krever deltakelse fra mange mennesker over lang tid for å utgjøre en forskjell. Med bedre planlegging har man muligheten til å informere seg selv om hva man bidrar til ved å gjøre de ulike miljørettede valgene på ferie. Da blir valget som kan påvirke sine personlige fordeler mot å delta i PEB bli mye lettere å ta, og det blir ikke nedprioritert på samme måte.

8.0 Begrensninger og muligheter for fremtidig forskning

Som nevnt helt i begynnelsen av oppgaven er dette min avsluttende oppgave i bachelorutdanningen i reiselivsledelse. Den har gått over ett semester, og av den grunn har det vært begrenset med tid, og ikke minst begrensede ressurser gjennom hele perioden. På grunn av dette har det ikke vært mulig å hente inn nok data til å kunne representere hele denne aldersgruppen 18-30 av nordmenn. I denne settingen mente jeg derfor at det var hensiktsmessig med en spørreundersøkelse, fordi det ville gi meg best utgangspunkt til å kjapt

kunne hente inn nok informasjon til å bruke i oppgaven. Av den grunn ønsket jeg heller ikke å gjøre spørreskjemaet for langt, da risikoen for at mange velger å ikke fullføre ble for høy. Ulempen er at den innsamlede dataen da er at den kun dekker så lite som den gjør. Her er det gode muligheter for andre å gå mye dypere inn på hvert tema, både engasjement i PEB og hvor betydelig planleggingsfasen er for en reise. Når det kommer til spørsmålene i denne undersøkelsen, er det flere ting jeg kunne gjort bedre. Et av spørsmålene lyder «*Pleier du å planlegge i god tid før du reiser?*» Her burde jeg valgt å skrive noe mer spesifikt enn «*god tid*», da deltakerne kan ha et helt annet perspektiv på hva det vil si enn det jeg har. Et spørsmål jeg ser i etterkant at jeg kunne inkludert er om hvorvidt planleggingsfasen blir påvirket av hvor lenge de skal reise. Dette hadde vært god informasjon jeg kunne brukt for å komme nærmere en konklusjon på problemstillingen min. En siste ting jeg kunne gjort hadde vært å bruke et program egnet for å sammenligne den innsamlede dataen mellom hvert enkelt spørsmål. Her kunne jeg blant annet tatt i bruk SPSS og fått tydelig og god data jeg kunne brukt videre.

9.0 Referanser

- Barr, S., Shaw, G., & Coles, T. (2009). Times for (Un)sustainability? Challenges and opportunities for developing behaviour change policy. A case-study of consumers at home and away. In *Global Environmental Change* (pp. 1234-1244). Elsevier.
- Barr, S., Shaw, G., Coles, T., & Prillwitz, J. (2010). 'A holiday is a holiday': practicing sustainability, home and away. In *Journal of Transport Geography*. Elsevier.
- City to Sea. (2020). *Ethical travel - Travel with a lighter footprint*. Retrieved from City to Sea: <https://www.citytosea.org.uk/campaign/plastic-free-travel/ethical-travel/>
- Crotts, J. C., & Zehrer, A. (2012). AN EXPLORATORY STUDY OF VACATION STRESS. In *Tourism Analasys* (pp. 547-552). Cognizant Communication Corporation.
- Dolnicar, S., Cvelbar, L. K., & Grün, B. (2017, 12 27). *Journal of Travel Research*. Retrieved from A Sharing-Based Approach to Enticing Tourists to Behave More Environmentally Friendly: PEB gir som regel ingen personlige fordeler, heller det motsatte. Det er ofte i sammenheng med å stride mot personlige fordeler. Ofte koster det mer penger, tar mer tid og man er ofte nødt til å ofre noe komfort. Klimaforandringer og global oppvarming er
- Grilli, G., & Curtis, J. (2019, 12). Encouraging pro-environmental behaviours: a review of methods and. *ESRI*.
- Hynes, E. E. (2022). S4 Ep79: Why Climate Change is Changing Tourism [Recorded by A. M. Bags].
- Karoliussen, T. (19, 05 10). *Aksjonerer for pant i hele verden*. Retrieved from Infinitum movement: <https://infinitummovement.no/aksjonerer-for-pant-i-hele-verden/>

- Li, Q., & Wu, M. (2020, 3 09). Tourists' pro-environmental behaviour in travel destinations: benchmarking the power of social interaction and individual attitude. In *Journal of Sustainable Tourism* (pp. 1371-1389). Routledge. Retrieved from Tourists' pro-environmental behaviour in travel: <https://doi.org/10.1080/09669582.2020.1737091>
- Ramkissoon, H., Smith, L. D., & Weiler, B. (2013). Testing the dimensionality of place attachment and its relationships with place satisfaction and pro-environmental behaviours: A structural equation modelling approach. In *Tourism Management* (pp. 552-566). Elsevier.
- Tjernshaugen, A. (2022, 03 29). *Store Norske Leksikon*. Retrieved from bærekraft: <https://snl.no/b%C3%A6rekraft>
- UNWTO. (2022). *World Tourism Organization*. Retrieved from EU GUIDEBOOK ON SUSTAINABLE TOURISM FOR DEVELOPMENT: <https://www.unwto.org/EU-guidebook-on-sustainable-tourism-for-development>
- Wikipedia. (2022, 03 15). *Avfall*. Retrieved from Wikipedia: https://no.wikipedia.org/wiki/Avfall#1600%E2%80%931800:_Tidlig_moderne_tid